

ren algun poch de bestiar de les parts de la *Cervera*² a *Port-Bou*» (p^o 177v, ed. Cases Homs). Després, c. l'a. 1750: «C<al>a y Cap d<e> *porbou*» en el mapa de Cat. de Garma; igual en el de Lopez i Vargas, a. 1776 (GGC, Gral., p. 1080).³ 1832: *Parbou* Tofiño

(supra). Amb aquests antecedents s'explica l'etim. veritable de *Portbou*, que dono en el *DECat.* I, 575. Aquí *-bou* és una variant del mot *bəu* usat a les costes Braves i a la de l'Empordà, en el sentit de 'precipici submarí', 'roca submergida que, amb maror, trenca perillosament' (Josep Pla, *Guia de la Costa Brava*, p. 388). Justament en el límit municipal entre *Portbou* i *Cervera* n'hi ha un de famós que pronuncien *El Bou-Follit* ('el del fullam d'algues', cf. *Castell-follit* CASTELLUM FOLIETI, col·lectiu amb metafonía). No gaire més enllà, en la costa del Cap de Creus, el mateix mapa de Garma assenyala una «P<la>a d<e>l *Boumarí*» on es tracta de *Bau marí* 'balç o cingle de mar' car el sentit etimològic de *bau* és 'balç, cingle': 20 mera reducció de *balç/bauç*; allí muntanya amunt, també hi ha balços és clar, i aquell és un balç sotaaiquat. Veg. en el *DECat.* I, 575, nota 5, nombrosos casos de *Bau*, i *Baus*, *embalçats* en cingles de terra endins, *Los Baus de l'Ase* a Prats de Molló, a 25 Évol: «damunt el *Bau de Pòtilles* tot són roques crebades»; i recordem els *Baus* de Provença, fortalesa dels vescomtes i escenari de *Calendau*.

En definitiva, doncs, *Portbou* és un PORTUS BALTEI portet del *bau marí*. El *balç follit* que és justament el que marca la frontera amb *Cervera*. Si en lloc de donar *Port-baus* s'ha generalitzat *Port-bau* i després *Port-bou*, és perquè el lloc no fou, durant molt temps, sinó una cala humil de pescadors, que recordaven llur *Bou-follit* contigu, on es generalitzà aquest dif- 35 tong per la posició pretònica, i si els pescadors portbouencs la consideren també el nom de llur llogaret fou ajudant-hi una altra etim. pop.: el *bol de pesca*, l'indret fins a on es podien fer un *bol de pesca* amb llur *barca de bou*. En aquest s'han superposat el nom de l'animal amb l'hel·lenisme βόλος 'llançament (de xarxa)'> probt. *bóu* *DECat.* II, 57a28ss., 56 b).

Els pescadors sentiren que *Port de Bau* o *Port de Bou* era com «Cap de Bou», portet desert on venien a coincidir el cap de bou dels pescadors de Colera amb Cap de Bou dels de Banyuls-Cervera. La modalitat *bou del bau(ç)* cingle marí s'ha consolidat també per a la *Roca del Bou*, al peu de la vila de l'Escalapoc més enllà del *Codolar* i abans dels *Riels*: 50 l'inf. de l'Escala (XXII, 158.9), pescador molt entès entenia que era «perquè és un cap de bou» (fins a on arriba el llançament de xarxa), però en realitat és perquè al d'aquesta roca hi ha aquell *bau* descrit per J. Pla. Altres han conservat en aquesta frase la forma purament catalana, car també em parlaren del *Cap*

de Bol a Llançà; i a l'Escala mateix, més enllà, vaig registrar «El Bol Roig» (160.9).

PORT DEL COMTE. Nom que designa a la gran collada per on es passa de la vall naixent del Cardener (La Coma i Pedra, St. Ll. de Morunys) a les valls de la Vansa i Tuixén; i al mateix temps el gran massís de serra que s'estén a l'O. d'aquesta collada, separant les dues valls; fins al Call d'Odèn. En doc. de 989, referint-se a la vall de St. Llorenç —vall de Lord— diu que «*Lord* afrontat --- in ipso *Port*». El nom de *Comte*, li ve perquè en els segles XIII-XV, en què el sobirà de Barcelona, era 'Rei', encara el comtat d'Urgell, tot i feudatari, tenia encara mitja independència: «fins allí és del rei» pensaven la gent de Manresa-Cardona etc., veient-lo nevat desde lluny, però allí ja comença la terra del Comte (d'Urgell). El doc. de 989 ens mostra que el nom de *Port* té aquí el doble sentit de 'collada pirinenca' i el de 'terres d'alta muntanya' propi de la serra del Port del Comte (*DECat.* VI 720a 54ss.). Amb un valor semblant en una carta de franqueses de 1290 p.p. Font i Rius (*C.d.p.* §354), original avui perdut, de la qual només tenim un extracte en què diu cast. de l'a. 1781 «Port del Comte» «tierra del Duque de Cardona». Coincident és el nom de *Port del Comte* a l'Alguer de Sardenya, que ja trobo documentat des de 1354; però aquí és 'port de mar', i es tracta de un altre comte potser del sard «Brancaleone Doria, conte de Monteleone», si aquell doc. estigués antedatad, car visqué 1357-1401, o d'un dels seus avantpassats Doria genovesos que s'arrogarien aquest títol.

El poble alguerès *Port Comte*, segons una narració de Ciuffo (*BDLC* XIII, 257), doncs potser COMITUM 'port preferit dels còmits de les naus'?

PORT-LLIGAT, cala i veïnat de Cadaqués a la costa del Cap de Creus. Oit *porlligat* a Cadaqués (Casac. 1920). Jo hi vaig oir *purlligat*, en el nom de *Sa Llos* i *Ses Coves de P.* (XLI, 116) i també de *Sa Riba* i *S'Eix(a)ugador de P.* (117). És nom ben antic, ja documentat en el S.XI. L'a. 1030 el Comte *Pil* d'Empuries cedeix al monestir de Sant Pere de Roda un alou entre els termes del qual precisa «porti majores, id est *Port-long*, et alium q. vocant *Chulib*, aliumque q. vocatur *Caput Crucis*, et *Port-Ligat*, et alium q.d. *Kadachers*, usque ad term. de *Porti Iunguls*» (*MarcaH.*, 1043.34); és un nom que s'explica perquè hi estendrien d'un cap a l'altre de l'entrada del port unes cadenes (o potser calabrots grossíssims i encadenats) per tal de dificultar l'atansament de naus enemigues que intentessin un desembarc: allí més fàcilment que a Cadaqués mateix, per ser un lloc més despoblat; així es feia en molts ports en temps de guerra. En el *Romancerillo* de Milà una cançó de tirat èpic conta un raid de l'esquerra catalana que es